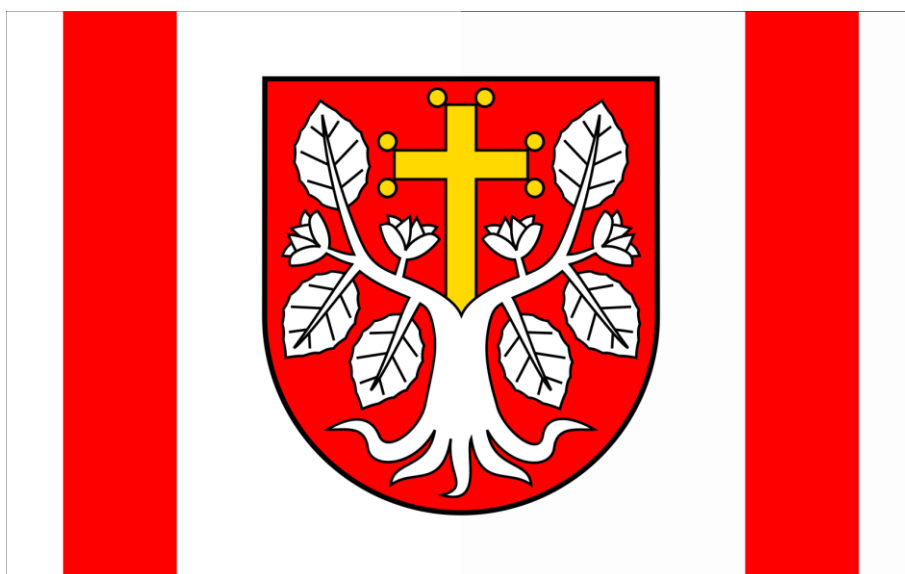
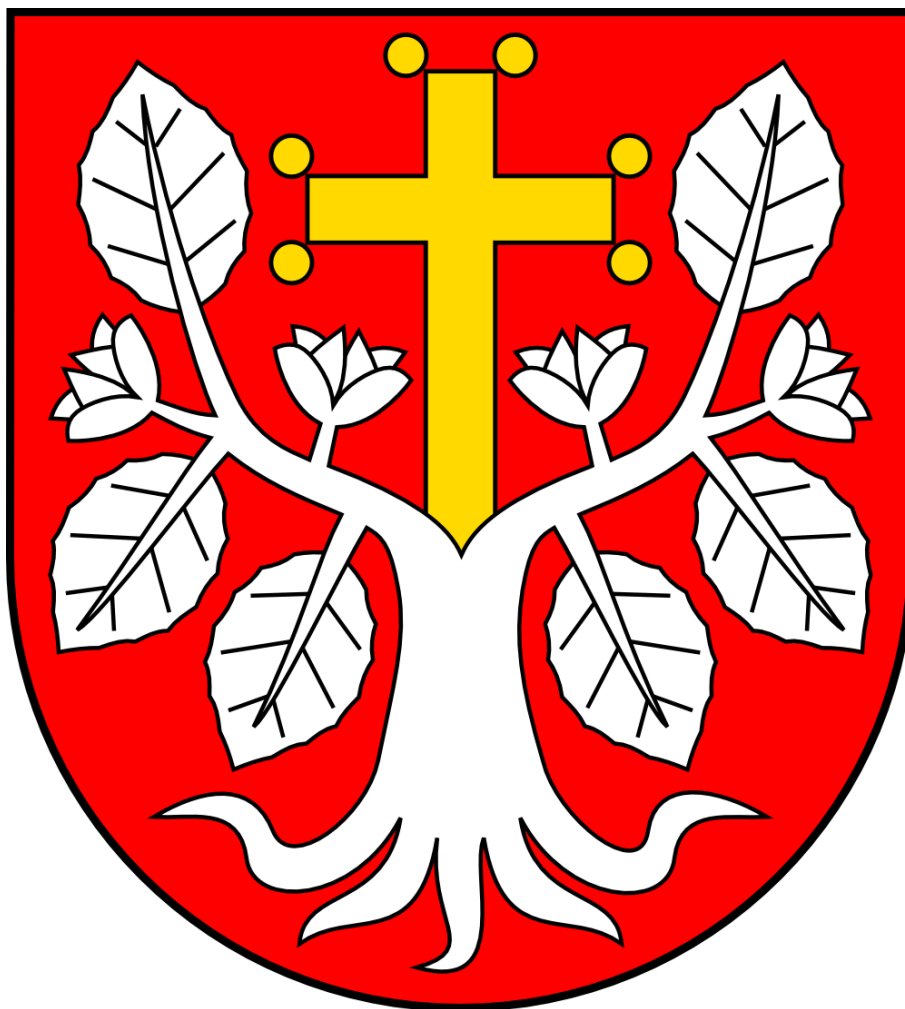

UZASADNIENIE HERALDYCZNO-HISTORYCZNE
PROJEKTÓW SYMBOLI GMINY MILEJEWO

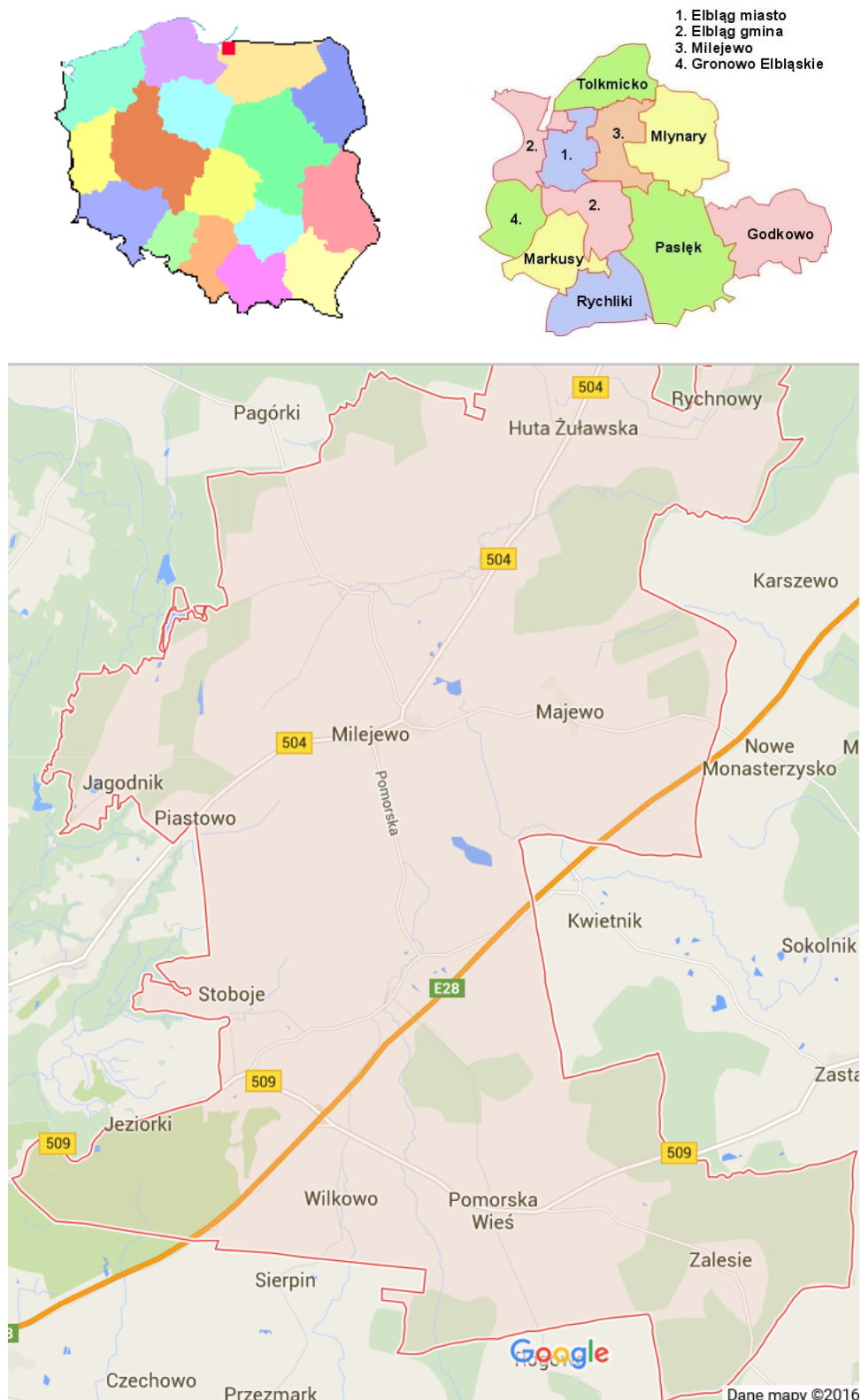
Kamil Wójcikowski, Robert Fidura
Łódź – Laski Szlacheckie

■ CZERWIEC 2016 ■

Spis treści

Charakterystyka gminy Milejewo.....	3
Warunki przyrodnicze gminy.....	4
Zabytki gminy	4
Rys historyczny gminy Milejewo.....	6
Sołectwa.....	6
Tradycje heraldyczne na terenie gminy.....	14
Symbolika gminy z czasów historycznych.....	14
Heraldyka ziemska.....	14
Symbolika miejscowych właścicieli ziemskich.....	20
Obecny symbol gminy.....	21
Herb gminy Milejewo.....	22
Flaga gminy Milejewo.....	29
Baner gminy Milejewo.....	29
Flaga stolikowa gminy Milejewo.....	29
Pieczeńce gminy Milejewo	29
Specyfikacja barw CMYK:.....	29
Załączniki.....	29
Projekt herbu gminy Milejewo	30
Projekt flagi gminy Milejewo	31
Projekt banneru gminy Milejewo.....	32
Projekt flagi stolikowej gminy Milejewo.....	33
Projekt pieczęci gminy Milejewo.....	34
Projekt pieczęci wójta gminy Milejewo.....	35
Projekt pieczęci rady gminy Milejewo.....	36

Charakterystyka gminy Milejewo

Rysunek 1: Położenie Gminy Milejewo na mapie Polski, powiatu oraz mapa Gminy Milejewo¹

¹ Źródło: Gmina Milejewo, Google Maps

Gmina Milejewo to gmina wiejska położona w powiecie elbląskim województwa warmińsko-mazurskiego. Sąsiaduje z gminami Tolkmicko, Młynary, Pasłęk, Elbląg oraz z miastem Elbląg. Przez gminę przebiegają dwie drogi wojewódzkie (504 i 509) oraz ważna trasa S22 w kierunku Obwodu Kaliningradzkiego. W skład gminy wchodzi 13 sołectw: Huta Żuławska, Jagodnik, Kamiennik Wielki, Majewo, Milejewo, Ogrodniki, Piastowo, Pomorska Wieś, Rychnowy, Stoboje, Wilkowo, Zajączkowo, Zalesie. Na powierzchni 95,81 km² mieszka tutaj około 3,2 tys. osób. Dominującym zajęciem ludności jest rolnictwo².

Warunki przyrodnicze gminy

Większą część powierzchni gminy Milejewo zajmuje Park Krajobrazowy Wysoczyzna Elbląska wraz z otuliną. To właśnie tutaj znajduje się najwyższe wzniesienie Wysoczyzny jak też całego obszaru polskich Pobrzeży Południowobałtyckich – Srebrna Góra (nazwa nieoficjalna, niem. *Butterberg*), 198,49 m n.p.m..

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej został utworzony w 1985 roku w celu zachowania i ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych zachodniej części falistej wysoczyzny morenowej zwanej Wzniesieniami Elbląskimi. Park położony jest w województwie warmińsko-mazurskim w granicach gmin: Tolkmicko, Milejewo, Elbląg oraz miasta Elbląga. Zajmuje powierzchnię 13.732 ha. Jego otulina, licząca 22.948 ha, mająca zabezpieczać Park przed zagrożeniami zewnętrznymi, wchodzi w całości w skład Obszarów Chronionego Krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej Wschód i Zachód. Lasy porastające obszar Parku zajmują 50,3% jego powierzchni, wody powierzchniowe - 1,1%, użytki rolne - 37,3%, tereny zabudowane i inne - 11,3%. Park charakteryzuje się dużą różnorodnością szaty roślinnej, będącą wynikiem bogactwa rzeźby terenu i zróżnicowania siedlisk przyrodniczych. Ponad połowa obszaru Parku porośnięta jest lasami, głównie liściastymi, z przewagą buka i dębu.

Zabytki gminy

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, najważniejszymi zabytkami gminy Milejewo są dwa kościoły parafialne³:

- Kościół parafialny p.w. św. Stanisława w Milejewie z XIV wieku, przebudowany w XVII i XIX wieku,
- Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Pomorskiej Wsi z XIV wieku, przebudowany w XVII wieku.

² Bip Gminy

³ NID, lista zabytków, woj. warmińsko-mazurskie, powiat elbląski, gmina Milejewo

Fot 1: Kościół parafialny w Milejewie⁴

Fot 2: Kościół parafialny w Pomorskiej Wsi⁵

⁴ Fot.: Wikimedia Commons, autor: Jacek Bogdan

⁵ Fot.: ciekawemazury.pl

Rys historyczny gminy Milejewo

Sołectwa

Poniższe opracowanie oparto na przedwojennej monografii powiatu elbląskiego, która jest jak dotąd jedyną kompleksową pracą na temat historii okolicy⁶. Niestety opracowanie to zostało wydane w dwudziestolecium międzywojennym toteż historia poszczególnych miejscowości tam opisana sięga najdalej do 1925 roku. Mimo iż jest to najlepsze dostępne opracowanie, w wielu przypadkach historia wsi jest wyrywkowa.

Huta Żuławska (*Hütte*)

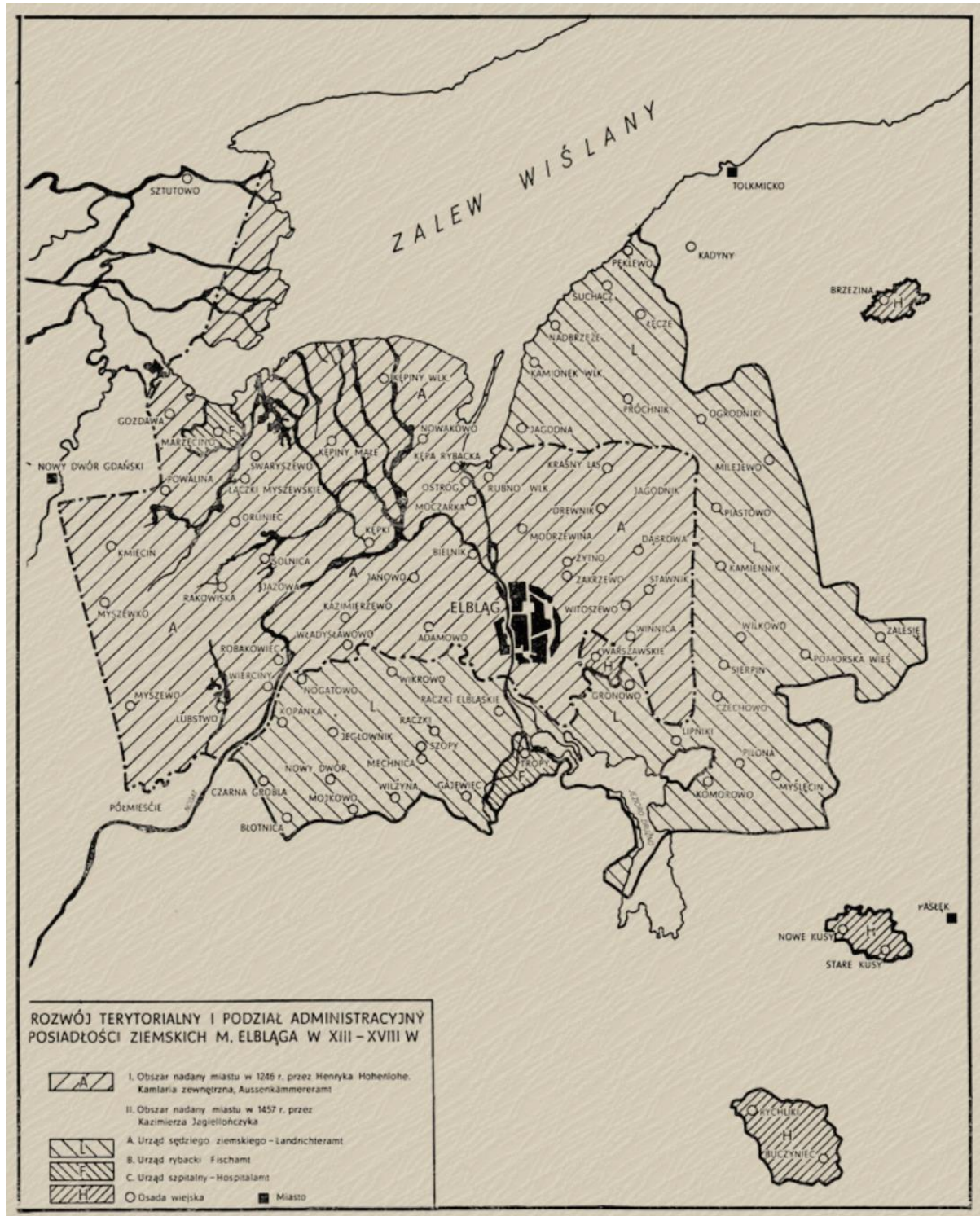
Wieś została lokowana 13 czerwca 1301 roku przez komtura elbląskiego Konrada von Lichtenhein pod nazwą Schönbuche. Przywilej lokacyjny chełmiński odebrał Jan Wolgast, mianowany sołtysem, który otrzymał 5 włók ziemi dla siebie oraz 30 dla nowych osadników oraz dziewięć lat wolnizny. Po włączeniu Prus Królewskich do Polski, miejscowość znalazła się w starostwie tolkmickim. Miejscowość została silnie zniszczona w czasie wojen szwedzkich, w roku 1664 odnotowano tutaj tylko dwóch zagrodników. W owym czasie działała we wsi karczma niejakiego Hansa Spelmana. 20 lipca 1699 roku król August II Sas odnowił przywilej lokacyjny Huty Żuławskiej. W roku 1742 królewska komisja rewizyjna odnotowała, że we wsi Hütte, zwanej też Hetta, jest 30 łanów. Po I rozbiorze Polski, wieś znalazła się w królewskich dobrach z ośrodkiem w Tolkmicku. W XVIII wieku w miejscowości założono szkołę, która własny budynek otrzymała dopiero w 1896 roku.

Jagodnik (*Behrendshagen*)

Pierwotnie w okolicach Jagodnika zamieszkiwała ludność pruska wytępiona przez Krzyżaków w czasie powstań pruskich. W 1298 roku wymieniany jest Bernhard Helmsleger, który otrzymał las położony powyżej Nowego Krasnego Lasu (*Neu Schönwalde*), gdzie wkrótce powstała osada *Bernhardishagen*. W roku 1315 we wsi było 35,5 włók ziemi, za które odprowadzano ½ marki podatku. Ponadto wieś płaciła dziesięcinę kościołowi Św. Mikołaja w Elblągu oraz podatek od świec. Do czasu inkorporacji Prus Królewskich, Jagodnik należał do uposażenia tego kościoła. W roku 1400 wieś zajmowała 28 włók. W 1819 roku zbudowano we wsi szkołę. W roku 1830 we wsi były 22 włóki i 22 morgi, 11 gospodarstw i 13 domów zagrodników. W roku 1867 wieś nawiedził wielki głód – mieszkańcy otrzymali pomoc od pastora nazwiskiem Brasche z Milejewa. W roku 1871 odnotowano, że wszyscy rekruci ze wsi, którzy wyruszyli na wojnę z Francją powrócili w pełnym zdrowiu. Rok później wieś nawiedziła epidemia czarnej ospy. W tym samym roku we wsi pojawił się pewien fanatyk religijny głoszący jakoby epidemia miała zapowiadać rychły koniec świata. W roku 1870 wieś posiadała 518,50 ha, 13 właścicieli, 22 zagrodników i 37

⁶ E.G. Kerstan, *Die Geschichte des Landkreises Elbing*, Elbląg 1925

komorników. W 1885 roku było tutaj 468 mieszkańców. W roku 1889 w pobliskiej Dąbrowie utworzono agencję pocztową, która objęła też Jagodnik. W latach 1882-1892 zbudowano brukowaną drogę do Elbląga, dzięki czemu wieś zyskała dobre połączenie z siedzibą władz powiatowych.

Rysunek 2: Posiadłości ziemskie miasta Elbląga (Starego) w XIII-XVIII wieku⁷

⁷ Andrzej Piątkowski, *Dawny Elbląg wielkim posiadaczem ziemskim*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1987

Kamiennik Wielki (*Stoboy*)

Legenda głosi, że niemiecka nazwa wsi Stoboy pochodzi z języka rosyjskiego od zwrotu *Bóg z tobą* (*Bog s toboy*) i miała zostać nadana przez rosyjskich osadników. Prawdopodobnie jednak nazwa jest pochodzenia pruskiego. Nie wiadomo kiedy powstał Kamiennik Wielki, pierwsza wzmianka o wsi z 1320 roku opisuje ją już jako dużą osadę z 70 włókami, z czego 7 należało do sołtysa. Po inkorporacji Prus Królewskich król Polski nadał Kamiennik klasztorowi brygidek w Elblągu. Później wieś przeszła w posiadanie miasta. Miejscowość założono pośród obfitujących w zwierzynę lasów, które stopniowo całkowicie wykarczowano. We wsi krzyżowały się uczęszczane niegdyś drogi, dlatego też powstała tu karczma. Po pierwszym rozbiórce Polski mieszkało tutaj 300 osób, zaś obszar wsi obejmował 65 włók. W owym czasie na przepływającej przez wieś rzece działał młyn wodny. Przekaz ludowy mówi o planowanym w 1672 roku założeniu oddzielnej parafii w Kamienniku. Była to ponoć w owym czasie najzasobniejsza wieś w parafii Pomorska Wieś. Sama Pomorska Wieś miała podupaść z powodu pożaru w 1671. Według legendy z powodu boskiej interwencji, kościół stanął ostatecznie w starym miejscu, ale mieszkańcy Kamiennika mieli zasiadać w ławach w pierwszych rzędach. W 1770 roku odnotowano, że w pobliżu padł dąb o średnicy prawie 3 m i obwodzie ponad 9 m. Około 1820 roku we wsi było 65 łanów. Produkcja zboża była słaba, za to kwitł handel drewnem. W roku 1894 było tutaj ok. 550 mieszkańców.

Majewo (*Maibaum*)

Wieś założona między 1305 a 1312, przywilej lokacyjny wystawiony przez komtura elbląskiego Heinricha von Gera dla niejakiego Johanna Klemme nie zachował się do dzisiaj. Przywilej został odnowiony przez Hermana von Oettingen 27 stycznia 1337 roku dla Petera Klemme. W owym czasie wieś miała 60 łanów, z czego 6 sołtysa. 11 lutego 1398 przed komturem Konradem z Kyburga stanęli sołtys Jakub i chłop Arnold Hintze z Majewa, celem rozstrzygnięcia sporu. W czasach polskich (1466-1772) wieś wchodziła w skład starostwa tolkmickiego, mimo silnych związków z pobliskim Elblągiem. Związki te spowodowały m.in., że mimo dominacji katolicyzmu w powiecie, wieś pozostawała protestancka. Współcześnie wieś należy do parafii katolickiej w Milejewie. Według informacji komisji rewizyjnej z 1742 roku, we wsi było nadal 60 łanów. Po I rozbiórce Polski, wieś wraz z całym starostwem weszła w skład dóbr królewskich z ośrodkiem w Tolkmicku. W latach 70. XIX wieku poprowadzono nową szosę, prostując przebieg tolkmickiego traktu. W roku 1874 wieś jako gmina wiejska (*Landesgemeinde*) weszła w skład gminy *Trunz* (Milejewo).

Milejewo (*Trunz*)

Siedziba władz gminnych i nieoficjalna stolica regionu Wysoczyzny Elbląskiej. Niemiecka nazwa miejscowości *Trunz* jest pochodzenia staropruskiego, zaś jej znaczenie pozostaje nieznane. Nie zachował się przywilej lokacyjny wsi na prawie chełmińskim, przypuszczalnie wystawił go komtur elbląski Ludwig von Schippen

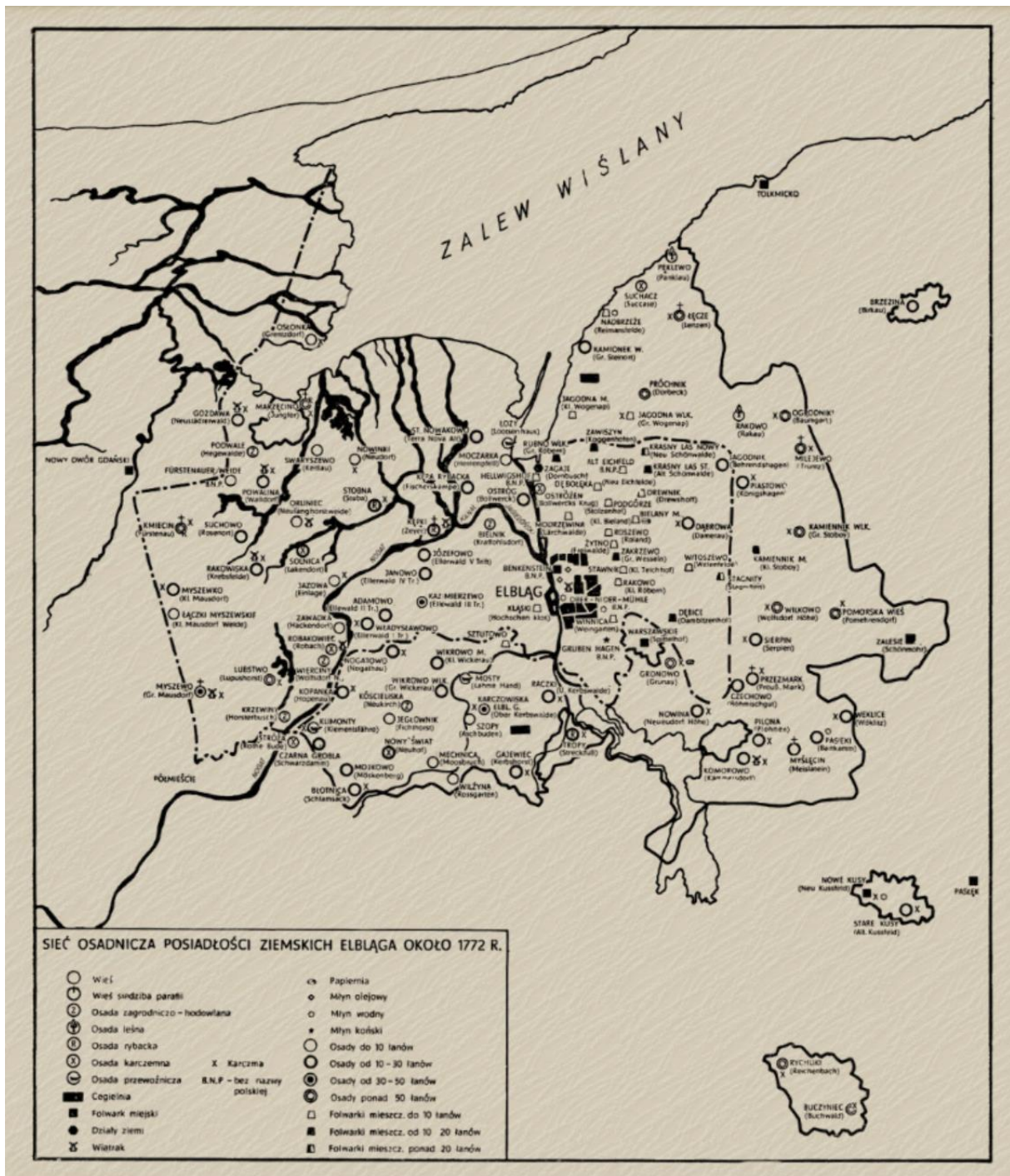
między 1296 a 1299 rokiem. Pomiędzy 1300 a 1303 rokiem we wsi stanęła karczma. Najstarsza wzmianka o wsi pochodzi z 22 listopada 1320 roku i pojawia się w dokumencie wystawionym przez komtura elbląskiego Hermanna von Oettingena. Według tego dokumentu wsie Milejewo (*Trunz*) i Piastowo (*Königshagen*) miały wspólnego sołtysa i lokatora, które to funkcje odkupił niejaki Michał od Stango Wachsmunda. Obie wsie miały wówczas łącznie 80 włók, z czego 8 sołtysich. Istniał już wówczas kościół parafialny w Milejewie, ponieważ 4 łany wymieniono jako kościelne. W owym czasie miejscowa parafia nosiła wezwanie Św. Bartłomieja. 24 lutego 1326 Herman von Oettingen wystawił przywilej na drugą karczmę dla niejakiego Jana. W dokumentach wystawionych między 1348 a 1350 wymieniany jest proboszcz Mikołaj z Zalewa, który był jednocześnie kanonikiem kapituły fromborskiej. Kościół w Milejewie, wybudowany prawdopodobnie przez pierwszych osadników z Niemiec, był w owym czasie zapewne drewniany. Nowy murowany kościół powstał najpewniej w ostatnim ćwierćwieczu XIV wieku. Dokument z 14 lipca 1398 wzmiankuje, że tego dnia biskup warmiński Henryk III Sorbom poświęcił tutaj ołtarz Św. Krzyża. Począwszy od roku 1457, wieś znalazła się w dobrach Starego Miasta Elbląga. Pierwsza karczma w *Trunz* została przyznana burmistrzowi Elbląga jako wynagrodzenie. Milejewo, jak też Ogrodniki, Piastowo, Kamiennik, Wilkowo, Pomorska Wieś, Zalesie i zapewne także Stoboje znalazły się na obszarze administrowanym przez elbląskiego sędziego ziemskiego. Obszar ten był największą jednostką administracyjną elbląskich dóbr ziemskich. W roku 1573 dotarła tutaj reformacja, zaś miejscową świątynię zamieniono na zbór. Począwszy od 1703 roku, wszystkie miejscowości należące do Elbląga zostały wzięte w zarząd przez pruskiego intendenta, jako rekompensata dla Prus za niespłacony przez Polskę dług pieniężny. Według zapisów komisji powołanej do lustracji dóbr w 1715 roku, we wsi było wówczas 60 włók, z czego 4 wolne włóki kościelne i 6 włók sołtysich. Po I rozbiore polski, wieś znalazła się bezpośrednio pod administracją pruską. 12 czerwca 1812 przez miejscowość przemaszerowały wojska francuskie z Napoleonem Bonaparte na czele. W 1826 roku, po ukończeniu bitej drogi do Elbląga, przeniesiono tutaj zajazd poczty konnej z Huty Żuławskiej. W roku 1871 założono tu agencję pocztową, zaś w 1890 dociągnięto linię telefoniczną. W roku 1874 władze pruskie powołały do istnienia gminę (*Amtsbezirk*) *Trunz*, w skład której wchodziły gminy wiejskie (*Landesgemeinde*) *Trunz*, *Königshagen* (Piastowo), *Maibaum* (Majewo), *Baumgart* (Ogrodniki) oraz częściowo dobra dworskie (*Gutsbezirke*) *Rakau* (leśniczówka Raków). W roku 1928 do gminy *Trunz* włączono część obszaru *Klein Stoboy* (Stoboje/Kamiennik Mały), zaś w 1933 część gminy wiejskiej *Baumgart* (Ogrodniki) przyłączono do okręgu urzędowego *Dörbeck* (Próchnik). W roku 1893 we wsi wybuchł pożar, który strawił m.in. zajazd i zagroził kościołowi oraz plebanii. Krótko po ponownym przyłączeniu wsi do Polski po II wojnie światowej wieś nosiła nazwę Jurandowo. Miejscowa parafia zyskała nowe wezwanie Św. Stanisława.

Ogrodniki (*Baumgart*)

Wieś została założona 21 maja 1300 roku przez komtura elbląskiego Konrada von Lichtenhein. Lokatorem był niejaki Everwin. W owym czasie we wsi było 60 włók, z których 6 należało do sołtysa. Wieś założono w nietypowym kształcie – prostokąta z centralnym placem. Po wojnie trzynastoletniej wieś znalazła się w składzie dóbr ziemskich miasta Elbląga (w części zarządzanej przez sędziego ziemskiego). Od 1772 roku wieś znajdowała się w składzie Prus. W 1806 roku we wsi postawiono wiatrak zbożowy. W roku następnym wojska francuskie operujące z Elbląga zajęły całą Wysoczyznę Elbląską aż po Ogrodniki. W roku 1874 wieś jako Landesgemeinde (gmina wiejska) weszła w skład gminy *Trunz* (Milejewo).

Piastowo (*Königshagen*)

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana razem z Milejewem w zapisie z 22 listopada 1320 roku. Z zapisu tego wynika, że obie wsie miały wspólnego sołtysa i wspólne łąny. Prawdopodobnie obie wsie zostały także równocześnie założone. Początkowo Piastowo nazywało się *Kunekehayn* lub *Kuhnwalde*, prawdopodobnie od człowieka noszącego imię Kuhn. Imię to oznaczało tyle co *odważny*, *śmiały* i było niezwykle popularne w okolicy. Pod koniec krzyżackich rządów, wieś podlegała pod tzw. *Pferdeamt*, tj. urząd koniuszego na zamku w Elblągu. Rycerz pełniący tę funkcję pobierał ze wsi podatek. Wraz z objęciem rządów przez Polaków, wieś znalazła się w dobrach miejskich Elbląga, kontrolę nad nią sprawował sędzia ziemski. W latach 70 XVI wieku miejscowe lasy były jednymi z wielu dostarczających drewna na budowę królewskiego galeonu „Smok”. W 1772 roku wieś znalazła się w Prusach. W 1830 roku było tutaj 20 włók, z czego 2 sołtysie. Mieszkało tutaj 9 gburów (bogatych chłopów) oraz pięciu zagrodników. W granicach wsi znajduje się góra Czubatka, sąsiadująca ze Srebrną Górą. Na Czubatce stała kiedyś wieża widokowa, z której cesarz Wilhelm Hohenzollern obserwował w 1907 roku okolice Elbląga. Wieża zawaliła się w 1911, zaś w jej miejsce mieszkańcy wybudowali prostą murowaną wieżę. Utała się tradycja zapalania na niej ognia w Noc Świętojańską. Podczas II wojny światowej we wsi znajdował się podobóz KL Stutthof – Baukommando Ostland, gdzie zgromadzono ponad 5000 żydowskich więźniarek.

Rysunek 3: Posiadłości ziemskie miasta Elbląga (Starego) w XIII-XVIII wieku⁸

Pomorska Wieś (Pomehrendorf)

Miejscowość założona prawdopodobnie na miejscu starszej pruskiej osady Pogezanów. Nazwa wsi pochodzi od nazwy geograficznej Pomorze, bądź od imienia *Pomry* lub *Pomere*. Przywilej lokacyjny został wystawiony pomiędzy 1296 a 1299 rokiem dla Johannes Scharfenorta przez komtura elbląskiego Ludwiga von Schippe.

⁸ Andrzej Piątkowski, *Dawny Elbląg wielkim posiadaczem ziemskim*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1987

Przywilej był wspólny dla Pomorskiej Wsi i Wilkowa (*Wolfsdorf*). Przywilej odnowił 27 października 1344 komtur Alexander von Körner, na prośbę synów zasadzcy: Johannes a i Tymmo, którzy ponadto prosili o rozdzielenie obu wsi. Do wsi należało 57 włók ziemi, w tym 5 włók sołtysich. W roku 1344 nie wzmiankuje się jeszcze włók kościelnych, dopiero wzmianka z 1378 wymienia proboszcza Mattisa oraz 4 włóki do niego należące. Powstanie drugiego obok milejewskiego historycznego kościoła parafialnego w gminie przypada zatem na połowę XIV wieku. Przedreformacyjnym patronem tego kościoła była Św. Katarzyna. W czasach rządów Krzyżaków, wieś należała administracyjnie do dóbr zarządzanych przez leśniczego komturstwa elbląskiego, który miał siedzibę w Młynarach. Po inkorporacji Prus, wieś została nadana Staremu Elblągowi. Z miejscowej karczmy do kasy miejskiej wpływał czynsz. 26 maja 1671 wieś nawiedził katastrofalny pożar, który rozprzestrzenił się z miejscowej kuźni. Spłonął kościół, dziewięć zagród oraz trzy domy ogrodników. Rok później sędzia ziemski elbląski, którego jurysdykcji podlegała wieś, nakazał budowę nowego, murowanego kościoła. Począwszy od 1772 roku, wieś znalazła się w Prusach. W 1820 roku wieś miała 61 włók ziemi, 14 zagród chłopskich i 331 mieszkańców. Mieszkało tutaj kilku bogatych chłopów (gburów). W owym czasie nie opłacała się uprawa roli i miejscowi chłopci trudnili się głównie handlem drewnem, które sprowadzali z pobliskiego folwarku *Münsterbergschen* (Tumskie Górkki), należącego do niejakiego Bodecka. W roku 1874 powołano gminę (*Amtsbezirk*) Pomorska Wieś. Po II wojnie światowej i ponownym włączeniu w granice Polski, wieś przez pewien czas nosiła nazwę Bierutowo. Miejscowy kościół parafialny otrzymał nowy tytuł Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. W latach 1945-54 istniała gmina Bierutowo/Pomorska Wieś, zaś do 1 stycznia 1973 działała tutaj GRN. Obecnie wieś należy do gminy Milejewo.

Rychnowy (*Rückenau*)

Historia tej wsi jest słabo poznana. W roku 1319 jest wzmiankowany Johannes von Rickenau, który otrzymał we wsi 40 łanów od rycerza Teodoryka von Ulsen. W czasach administracji polskiej, wieś była folwarkiem starostwa w Tolkmicku, następnie w czasach pruskich weszła w skład tolkmickich dóbr królewskich. W latach 1767 i 1769 starosta tolkmicki baron von Korff oddał w dzierżawę ziemię w Rychnowach siedmiu zagrodnikom. W roku 1802 po rozwiązaniu domeny tolkmickiej, wieś nabył Johann Gottfried Lebus z Markushof za 4100 talarów oraz roczną opłatę 286 talarów i 22 srebrnych groszy lub 430 buszli i dwie miarki żyta, z czego 33 buszli i 15 miarek miało zostać dostarczone do magazynu w Elblągu.

Stoboje/Kamiennik Mały (*Klein Stoboy*)

Przywilej lokacyjny wsi został wydany między 1314 i 1316. Było tutaj 16 włók, z czego 1,5 włóki należało do sołtysa Piotra. Odnowienie lokacji nastąpiło 20 stycznia 1380 roku. W czasach krzyżackich wieś podlegała administracji w Młynarach. Po

inkorporacji Prus, wieś znalazła się w składzie dóbr przyznanym Staremu Elblągowi. Nie posiadamy informacji o późniejszych losach wsi.

Wilkowo (*Wolfsdorf-Höhe*)

Wieś założona razem z Pomorską Wsią między 1296 a 1299 przywilejem dla Johannes Scharfenorta. W potwierdzeniu tego przywileju z 27 października 1344 roku synowie pierwszego zasadzcy poprosili o rozdzielenie obu wsi. 19 lipca 1367 komtur elbląski Ortolf von Trier wystawił zaświadczenie dotyczące transakcji pomiędzy Hannusem von Cirpin a Jocopem Scholmisem. 28 marca 1378 wystawiono dokument, z którego wynika, że wieś miała jedną nadmiarową włókę ziemi. Po inkorporacji Prus, wieś weszła w skład dóbr ziemskich Starego Elbląga i była zarządzana przez sędziego ziemskiego. W roku 1630 poeta i radny Elbląga nazwiskiem Zamehl poszukiwał w rzeczce płynącej przez wieś „szlachetnych kamieni”, które następnie szlifował w Gdańsku. Cała sprawa była oszustwem, a kamienie były zwykłymi, choć ładnymi, otoczakami. Ponoć po oszlifowaniu tak dobrze udawały kamienie szlachetne, że jeszcze w 1720 roku brano je za oryginalne. W roku 1820 we wsi było 40 włók, 10 gospodarstw i 248 mieszkańców. W owym czasie mieszkańcy wsi mieli reputację pracowitych i uprawiali dobrą ziemię przy pomocy małych i silnych koników.

Zajączkowo (*Haselau*)

W czasach pruskich istniała tutaj podobno osada grodowa. Nie zachował się przywilej lokacyjny wsi, ale wiemy, że lokacja nastąpiła 17 sierpnia 1335 roku. Wcześniej wzmiankowana jest miejscowa karczma należąca do niejakiego Frischko (17 sierpnia 1324). Wieś obejmowała 25 włók na prawie chełmińskim, w tym dwie włóki sołtysie. Sołtys i zasadzca nazywał się Heinrich. Wieś została spustoszona w okresie wojen Polski z Zakonem i włóki musiały zostać ponownie obsadzone. Po włączeniu Prus Królewskich do Polski, wieś znalazła się w starostwie tolkmickim. Po wojnach ze Szwecją, we wsi było tylko 2 chłopów gospodarzących na 4 włókach. Karczma była zrujnowana. W 1664 roku były tutaj 24 włóki, z czego 4 sołtysie, nadane przywilejem z 9 grudnia 1643 Ottonowi Zygmuntovi von Petersdorff. Kolejny sołtys, Krzysztof Bombek otrzymał podobny przywilej 3 grudnia 1659. Od I rozbioru Polski Zajączkowo znajdowało się w pruskiej królewskiej domenie z ośrodkiem w Tolkmicku.

Zalesie (*Schönmoor*)

Wieś została założona na mocy aktu lokacyjnego wystawionego przez komtura elbląskiego Friedricha von Wildenberga 24 czerwca 1314 roku. Nazwa niemiecka oznacza *Piękne Bagno*. Po inkorporacji Prus Królewskich, wieś weszła w skład dóbr ziemskich miasta Stary Elbląg. Nie posiadamy informacji o późniejszych losach wsi.

Tradycje heraldyczne na terenie gminy

Symbolika gminy z czasów historycznych

Na terenie gminy Milejewo nie istniały w przeszłości żadne ośrodki osadnicze posługujące się własnymi herbami czy pieczęciami. Żadna z miejscowości gminy Milejewo nie posiadała w przeszłości praw miejskich.

Heraldyka ziemska

Począwszy od lokacji poszczególnych wsi gminy Milejewo, cały obszar znajdował się w granicach komturii elbląskiej. Pierwsza pieczęć komturstwa elbląskiego zawierała symbolikę wspólną dla całego państwa krzyżackiego. Została ona przywieszona do dokumentu z 1 stycznia 1310 roku. Pieczęć przedstawiała zakonną tarczę z krzyżem i orłem⁹.

Fot. 1: Pieczęć komturstwa elbląskiego z 1310 roku¹⁰.

⁹ F.A. Vossberg, *Münzen und Siegel der preu ischen Städte Danzig, Elbing, Thorn so wie der Herzöge von Pomerellen im Mittelalter*, s. 48

¹⁰ F.A. Vossberg, *Münzen und Siegel der preu ischen Städte Danzig, Elbing, Thorn so wie der Herzöge von Pomerellen im Mittelalter*, tabl. IV. K

Znamy odrys następnej pieczęci komturstwa elbląskiego z XIV wieku, użytej za czasów komtura Ortloffa z Trewiru (pełnił funkcję w latach 1349-72). Niewykluczone, że używał jej także jego poprzednik, Aleksander von Konre (1342-48). Pieczęć ta, w przeciwieństwie do poprzedniej, zawiera już unikalną symbolikę. Pieczęć jest okrągła, z legendą otokową rozpoczętą krzyżykiem kawalerskim na godzinie 12, głoszącą S. COMMENDATORIS: DE. ELBINGO. W polu pieczęci, oddzielonym linią perełkową oraz wypełnionym damaskiną geometrycznym, znajduje się godło herbowe: na fragmencie murawy lew wspięty trzymający krzyż łaciński jakby z kulkami osadzonymi na rogach ramion górnego i bocznych¹¹.

Rysunek 4: Pieczęć komturstwa elbląskiego z XIV wieku¹²

¹¹ F.A. Vossberg, *Münzen und Siegel der preu ischen Städte Danzig, Elbing, Thorn so wie der Herzöge von Pomerellen im Mittelalter*, s. 48

¹² F.A. Vossberg, *Münzen und Siegel der preu ischen Städte Danzig, Elbing, Thorn so wie der Herzöge von Pomerellen im Mittelalter*, tabl. IV. L

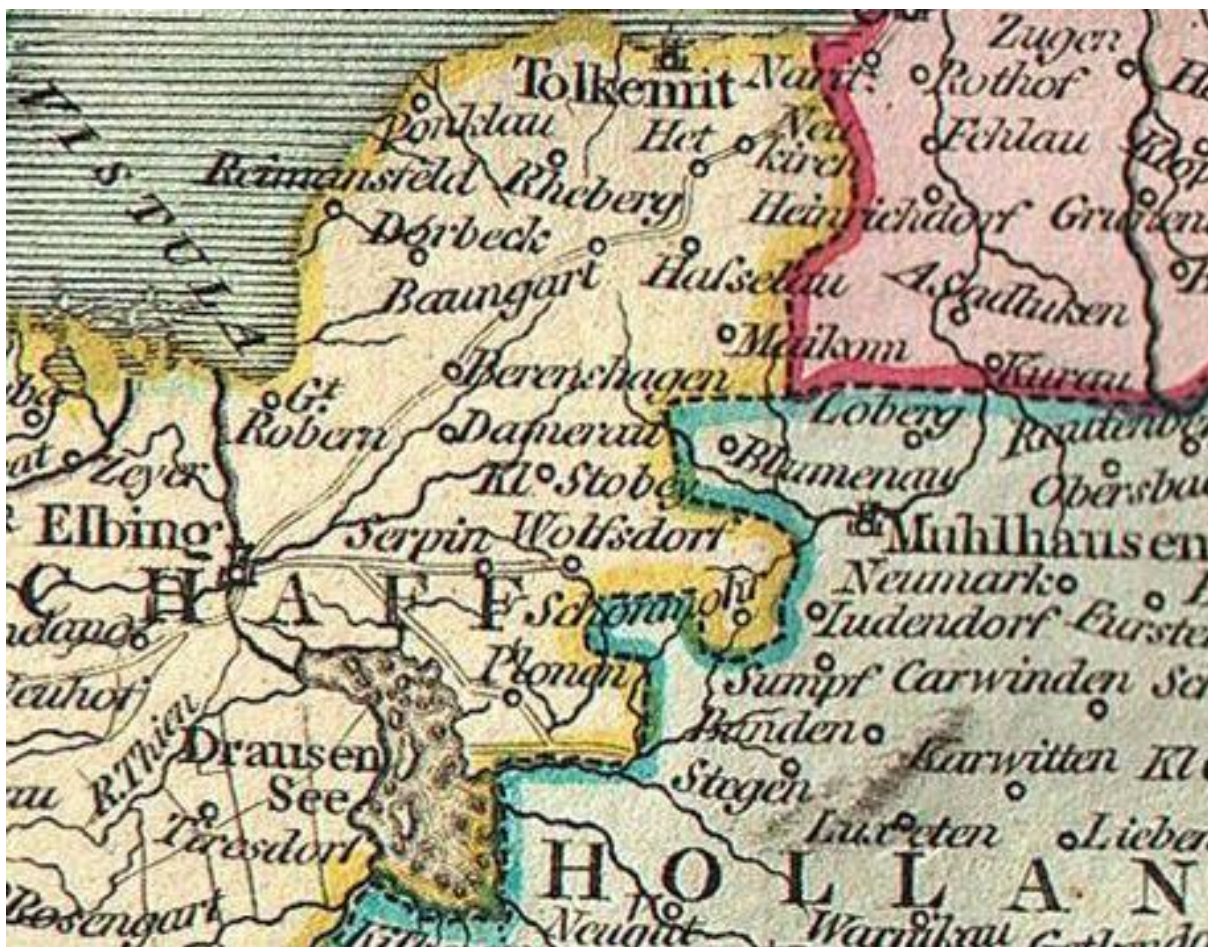
Godło herbowe komturii elbląskiej z XIV wieku znalazło się na herbie niemieckiego *Landkreis Elbing*. Herb ten zaprojektowano w dwudziestoleciu międzywojennym, zaś rada powiatu przyjęła go 21 listopada 1930 roku. Herb ten jest dla nas o tyle cenny, że zawiera rekonstrukcję czy też propozycję barw – złote godła w błękitnym polu.

Fot. 2: Herb Landkreis Elbing¹³

Po włączeniu Prus Królewskich do Polski, okolice Milejewa znalazły się w powiecie tołkmickim i województwie malborskim. Województwo malborskie używało nowo utworzonego herbu, w którym pruski czarny orzeł został udostojniony ramieniem Pogoni litewskiej. Ponadto na jego piersi umieszczono koronę, na znak, że jest to herb niesuwerennej prowincji. Herb ten, wzbogacony o wersję pełną, z trzymaczami, labrami i klejnotem, utrzymał się także w czasach zaboru pruskiego, jako herb Prus Zachodnich.

¹³ Geheimes Staatsarchiv Berlin

Fot. 3: Fragment mapy Prus z 1799 roku, widoczny Elbląg, Tolkmicko i Młynary, a także Ogrodniki, Jagodnik, Stoboje i Wilkowo na żółto zaznaczone dawne województwo malborskie

Fot. 4: Herb województwa malborskiego (rekonstrukcja współczesna)

Fot. 5: Herb prowincji Prusy Zachodnie

Po Traktacie Wersalskim z 1920 roku, kiedy to większa część dawnych Prus Zachodnich trafiła do Polski, okolice Milejewa pozostały w Niemczech i zostały wraz z całym powiatem elbląskim włączone do Prus Wschodnich. Prusy Wschodnie, jako podstawa królewskiego tytułu władcy Prus, używały jako herbu pruskiego orła z berłem i jabłkiem, koronowanego, z cyfrą FR (Fredericus Rex) na piersi. W 1930 roku rada powiatu elbląskiego przyjęła omawiany już wcześniej herb, wzorowany na pieczęci komturii elbląskiej.

Fot. 6: Herb prowincji Prusy Wschodnie

Po II wojnie światowej tereny te ponownie znalazły się pod administracją polską. Heraldyka ziemską w dobie PRL została odsunięta na boczny tor. Jej odrodzenie nastąpiło dopiero w latach 90 XX wieku. W roku 1998 przywrócono podział na 16 województw i powiaty. Nowym województwom i powiatom zaprojektowano mniej lub bardziej udane herby. Gmina Milejewo znalazła się w powiecie elbląskim i województwie warmińsko-mazurskim.

Województwo warmińsko-mazurskie pieczętuje się herbem łączącym wizerunki herbu Polski, Prus Książęcych i Warmii¹⁴. Jego autorem jest ks. Dr Paweł Dudziński. Herb ten uzyskał negatywną opinię Komisji Heraldycznej przy MSWiA.

¹⁴ Uchwała Nr XXXIX/561/02 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 6 sierpnia 2002 r. w sprawie ustanowienia herbu, flagi, pieczęci oraz odznaki radnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Rysunek 5: Herb województwa warmińsko-mazurskiego

Powiat elbląski za swój herb przyjął w 2003 roku wizerunek kogi znany z najstarszych pieczęci miejskich¹⁵.

Rysunek 6: Herb powiatu elbląskiego

¹⁵ Uchwała Nr VIII/72/03 Rady Powiatu w Elblągu z dnia 26 września 2003 roku w sprawie ustanowienia herbu powiatu i flagi powiatu

Symbolika miejscowych właścicieli ziemskich

Z danych historycznych przeanalizowanych przez Projektantów wynika, że tylko w jednym okresie historii Gminy była tutaj znacząca i skomasowana własność ziemska. Mowa naturalnie o czasie pierwszej administracji polskiej, kiedy to kilka wsi gminy Milejewo znalazło się wśród dóbr ziemskich nadanych przez króla polskiego Staremu Miastu Elblągowi. Ponieważ herb Elbląga był już opisywany przez liczne monografie, ograniczymy się tutaj tylko do opisu oraz wizerunku herbu z epoki bliskiej nadaniu polskiego króla. Herb Elbląga przedstawiał na tarczy dzielonej w pas, biało-czerwonej, dwa krzyże kawalerskie w słup, barwione alternatą. Motyw ten widniał na flagach zatkniętych na kogach z najstarszych pieczęci miejskich, jak również na fladze miasta spod Grunwaldu. Pięknym przykładem herbu Elbląga jest poniższy wizerunek z Elbląskiej Księgi Łąkowej z 1410 roku.

Fot. 7: Herb Elbląga, detal z Elbląskiej Księgi Łąkowej, 1410 rok

Obecny symbol gminy

W niektórych materiałach promocyjnych związanych z gminą Milejewo można spotkać nieoficjalny symbol przypominający herb. Przedstawia on stylizowane drzewo i pagórkowaty teren, które mają zapewne odzwierciedlać warunki przyrodnicze gminy Milejewo. Widoczna jest wyraźna inspiracja symbolem Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej.

Fot. 8: Nieoficjalny znak gminy Milejewo

Fot. 9: Logo Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej

Z informacji przekazanych przez władze gminy Milejewo wynika także, że próbowano wcześniej wyłonić herb gminy w drodze konkursu. Konkurs ogłoszono w 2001 roku. Zwycięska praca została stworzona przez młodzież z Gimnazjum w Milejewie. Niestety nie zachował się oryginał pracy, a jedynie jej słowny opis: tarcza herbu przedzielona po skosie od górnego prawego rogu do lewego dolnego); w górnej części drzewo buk (nawiązanie do Wysoczyzny Elbląskiej), w dolnej wizerunek wiatraka – młyna (dwa takie wiatraki, mielące zboże, były na terenie gminy, jeden w Milejewie a drugi w Ogrodnikach), linię podziału tarczy stanowiła rzeczka (w Milejewie jest źródło rzeki Baudy, która jest dopływem Nowej Pasłęki, wpadającej do Zalewu Wiślanego).

Wydaje się, że jedynym wartościowym symbolem wprowadzonym przez powyżej opisany herb jest drzewo buka jako symbol Parku, czy może ogólniej, Wysoczyzny Elbląskiej, której Milejewo jest nieoficjalną stolicą. Pozostałe symbole są mało oryginalne, a w przypadku wiatraków, które nie zachowały się do dzisiejszych czasów, także nieaktualne.

Herb gminy Milejewo

Gmina Milejewo ani żadna miejscowość leżąca na jej terenie nie posługiwała się w przeszłości żadnymi indywidualizowanymi znakami. Żadna z miejscowości gminy nie posiadała w przeszłości praw miejskich i ewentualnych pieczęci. W związku z tym, symbole gminy Milejewo muszą zostać zaprojektowane od podstaw, przy zachowaniu zasad rządzących projektowaniem nowych herbów samorządowych.

Istnieje zbiór zaleceń, wypracowanych na posiedzeniach I i II Kolokwium Heraldycznego w Krakowie, dotyczących tworzenia nowych herbów gminnych. Zgodności nowych projektów z tymi regułami pilnuje Komisja Heraldyczna przy MSWiA w Warszawie. Projektując nowy herb gminny można odwołać się do:

- Symboliki miejscowych rodów szlacheckich, korporacji – założycieli miejscowości, rodzin wywodzących się z danych miejscowości bądź na inne sposoby wpływających na historię obszaru dzisiejszej gminy,
- Symboli nawiązujących do lokalnego kultu świętych, patronów miejscowych kościołów parafialnych itp.,
- Nazwy miejscowości będącej siedzibą gminy, bądź najstarszej miejscowości na obszarze gminy,
- Motywów charakterystycznych dla miejscowości i mieszkańców – dawnych i obecnych zajęć, warunków naturalnych – przyrody, ukształtowania terenu,
- Ważnych historycznych wydarzeń,
- Cennych zabytków architektury i innych obiektów materialnych.

Analizując rys historyczny gminy Milejewo, projektanci zidentyfikowali następujące potencjalne tematy kwalifikujące się do odwzorowania w herbie gminy:

1. Założyciele najstarszych wsi na terenie gminy Milejewo – **komturzy elbląscy, oraz przynależność administracyjna do dawnej komturii elbląskiej,**
2. Warunki przyrodnicze – większość terenu gminy zajmuje **Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej i jego otulina. Istotną część drzewostanu Parku stanowi buczyna.** Na terenie gminy znajduje się najwyższy położony punkt leżący w otulinie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej – Góra Maślana (zwana także Górą Milejewską) – osiagający 196,9 m n.p.m. (według niektórych źródeł najwyższy punkt w tym regionie to Srebrna Góra o wysokości (198,5 m n.p.m.) .

Projektanci zrezygnowali z pozostałych możliwych tematów z następujących przyczyn:

1. Symbolika rodów szlacheckich – brak dominującej prywatnej własności ziemskiej na terenie gminy,
2. Symbolika innych znaczących właścicieli ziemskich – oczywiście w grę wchodzi tutaj jedynie miasto Elbląg. Niestety do Elbląga nawiązać można jedynie wykorzystując motyw krzyża kawalerskiego z herbu miasta. Wykorzystanie zaś tego elementu będzie niejednoznaczne – krzyż kawalerski może także symbolizować np. stan rycerski. Ponadto przynależność do Elbląga jest jednak faktem historycznym chronologicznie młodszym z punktu widzenia tradycji historycznej istotniejsze wydają się czasy krzyżackie, kiedy to założono wszystkie wsie gminy Milejewo,
3. Lokalny kult świętych – na terenie gminy znajdują się dwie parafie o historii sięgającej XIV wieku – w Pomorskiej Wsi p.w. Niepokalanego Serca NMP (pierwotnie Św. Katarzyny) oraz w Milejewie p.w. św. Stanisława. Biskupa i Męczennika (pierwotnie Św. Bartłomieja). Niestety projekty herbów nawiązujących do patronów miejscowych kościołów nie zyskały uznania władz gminy, które zwróciły uwagę na fakt, że narzędzia męczeństwa Św. Katarzyny i Św. Bartłomieja (odpowiednio są to połamane koło z ostrzami, nóż użyty do zdarcia skóry) użyte w projekcie herbu, mogą zostać źle zrozumiane przez laików,
4. Nazwa miejscowości będącej siedzibą gminy – Milejewo jest nazwą nową, stworzoną wraz z wprowadzeniem administracji polskiej. Nazwa przedwojenna, *Trunz*, pochodzi zapewne z języka pruskiego. Znaczenie tego słowa nie jest nam znane,
5. Ważne historyczne wydarzenia – nie są nam znane żadne historyczne wydarzenia o znaczącej skali, które miałyby miejsce na terenie gminy,
6. Zabytki i inne cenne obiekty materialne – miejscowe zabytki nie są unikatowe na dostatecznie dużą skalę.

Komturstwo elbląskie – w czasach Zakonu Krzyżackiego, czyli w okresie zakładania najstarszych wsi gminy Milejewo, okoliczny obszar należał do komturii w Elblągu.

Rysunek 7: Milejewo i Zalesie na tle komturii elbląskiej

godłem oryginalnym, ze względu na dodatkowy element w postaci „kulek” na jego rogach. Podobny krzyż nie występuje jeszcze w polskiej heraldyce samorządowej.

Krzyż w takiej formie nie jest także nacechowany ideologicznie symboliką Krzyżaków, co mogłoby razić niektórych odbiorców. Fakt nawiązania do symboliki komturii jest dobrze odbierany przez Komisję Heraldyczną przy MSWiA, czego przykładem mogą być pozytywnie zaopiniowane herby gmin Miłki i Lelkowo, zawierające symbolikę odpowiednio komturstwa w Brandenburgu (orzeł) i Bałdze (wilk).

Herb gminy Miłki

Herb gminy Lelkowo

Warunki przyrodnicze – większość terenu gminy zajmuje Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej i jego otulina. Na terenie gminy znajduje się najwyższy położony punkt leżący w otulinie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej – Srebrna Góra o wysokości 198,5 m n.p.m..

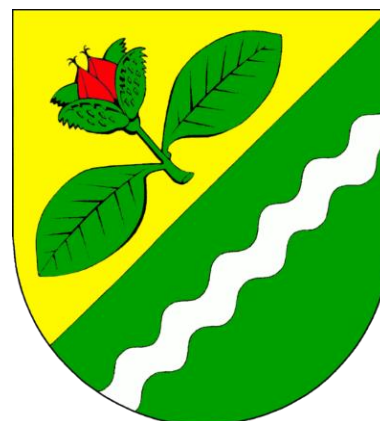
Istotny udział w drzewostanie parku ma buczyna. Projektanci uznają więc za zasadne wprowadzenie do herbu drzewa lub gałęzi bukowej.

Buk w herbie polskiego miasta
Buk

Buk w herbie niemieckiej
gminy Ammerbuch

Liście buku z owocem w herbie
niemieckiej gminy Bokelrehm

Projektanci przyznają, że same liście buku są dość mało charakterystyczne i poddane stylizacji heraldycznej mogą nie wskazywać jednoznacznie na konkretne drzewo. Należy zatem je połączyć z charakterystycznym owocem buku, lub rozważyć wprowadzenie do herbu całego drzewa.

Nie sposób pominąć charakterystycznego ukształtowania tereny gminy Milejewo. Ponieważ powiat elbląski i województwo warmińsko-mazurskie jest generalnie nizinne, wręcz depresyjne (ok. 80% powierzchni gminy Gronowo Elbląskie to depresja), to fakt występowania na terenie gminy Milejewo najwyższych wzniesień w okolicy jest godny odnotowania.

Niestety ostatecznie, po konsultacjach z władzami Gminy, nawiązanie do ukształtowania terenu Wysoczyzny Elbląskiej zostało odrzucone.

W ten sposób pozostało jedynie nawiązanie do komturstwa elbląskiego (krzyż) oraz do Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej (buczyna).

Reasumując, projektanci proponują, aby herbem gminy Milejewo był:

W polu czerwonym buk srebrny o sześciu liściach i czterech owocach, między którego gałęziami, krzyż łaciński złoty, z kulkami na każdym rogu ramion górnego i bocznych.

Barwa krzyża z herbu komturii elbląskiej jest właściwa dla jego historycznych przedstawień. Pozostałe użyte barwy – czerwona i srebrna nawiązują z jednej strony do barw herbowych Elbląga, zaś z drugiej strony do barw narodowych.

Istnieje także pewna ogólniejsza symbolika heraldyczna tynktur użytych w herbie. Złoto symbolizuje szlachetność, delikatność, życzliwość, otuchę, wzniosłość, srebro – czystość, prawdę, niewinność, czerwień – chwałę, odwagę, waleczność, ogień, czern – skromność. Niezależnie od tego, znaczenie mają też konfiguracje barw: srebrna z czerwoną symbolizuje odwagę, złota z czerwoną symbolizuje wolność, stałość i niezależność¹⁶.

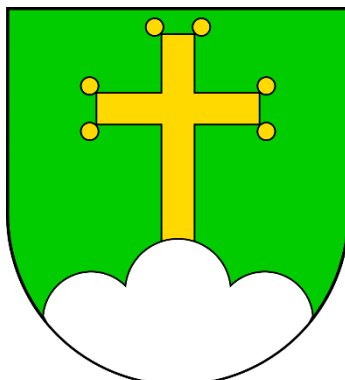
Dopuszcza się, na potrzeby poligrafii i grafiki komputerowej, wyrażanie tynktury złotej przez kolor żółty, srebrnej przez kolor biały. Jednakże wszędzie tam, gdzie jest to technicznie możliwe bez uzyskania barw wizualnie odbiegających od srebra i złota, należy używać barwy srebrnej i złotej. W szczególności przy wyjątkowo uroczystych realizacjach herbu, np. na sztandarze (wówczas do wykonania godeł herbu należy użyć nici srebrnej i złotej), albo ozdobnych futerałach (złota i srebrna farba).

¹⁶ P. Dudziński, *Alfabet heraldyczny*, Warszawa 1997, s. 40-42

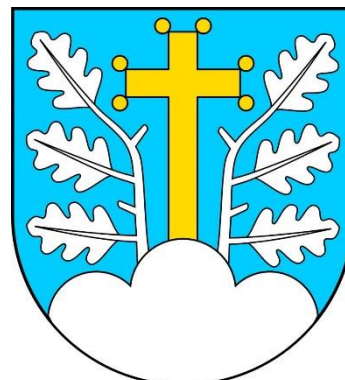
Aby w pełni udokumentować proces tworzenia projektu herbu Gminy poniżej zamieszczamy warianty rozpatrywane w trakcie projektowania. Część z nich została odrzucona jeszcze przez projektantów, zaś część już na etapie konsultowania z władzami Gminy, jeden został odrzucony przez Komisję Heraldyczną ze wskazaniem niezbędnych poprawek.

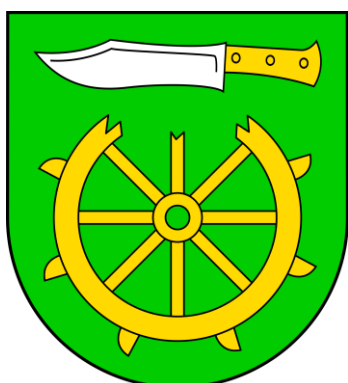
Komturia elbląska, Park, ukształtowanie terenu

Komturia elbląska, ukształtowanie terenu, Park (barwa pola)

Komturia elbląska, Prusowie (Dąb), ukształtowanie terenu

Św. Bartłomiej, Św. Katarzyna, Park (barwa pola)

Św. Bartłomiej, Św. Katarzyna, Park (barwa pola oraz buczyna)

Herb wysłany do zaopiniowania w Komisji Heraldycznej w 2016 roku, do którego Komisja zgłosiła poprawki – zmiana pola na czerwone, powiększenie krzyża

Park, Elbląg

Flaga gminy Milejewo

Flaga gminy Milejewo to płat prostokątny o proporcjach 5:8 (wysokość do długości), biały, z dwoma pasami pionowymi czerwonymi szerokości 1/8 długości płata, umieszczonymi po bokach, każdy w odległości 1/16 długości płata od jego bocznych krawędzi, oraz z herbem gminy w części centralnej, wysokości 4/5 wysokości płata.

Banner gminy Milejewo

Baner gminy Milejewo jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 4:1 (wysokość do szerokości). Herb gminy, o wysokości 1/8 wysokości płata, jest na nim umieszczony w ten sposób, że jego górna krawędź znajduje się w odległości 1/4 wysokości płata od górnej krawędzi płata.

Flaga stolikowa gminy Milejewo

Flaga stolikowa gminy Milejewo jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 2:1 (wysokość do szerokości) przeznaczonym do zawieszania na poprzeczce mocowanej do stojaka. Herb gminy Milejewo, wysokości 1/4 wysokości płata, jest umieszczony centralnie.

Pieczenie gminy Milejewo

Pieczenie gminy Milejewo zaprojektowano w trzech wariantach: pieczęć ogólna, pieczęć Rady Gminy i pieczęć Wójta. We wszystkich przypadkach pieczęcie są okrągłe, o średnicy 36 mm, z godłem herbu Gminy w części centralnej, oddzielonym linią perełkową od otoku z majuskułową legendą w postaci odpowiednio: + GMINA MILEJEWO, + RADA GMINY MILEJEWO, + WÓJT GMINY MILEJEWO. Przerzywnik + rozpoczynający legendę ma formę krzyżyka kawalerskiego.

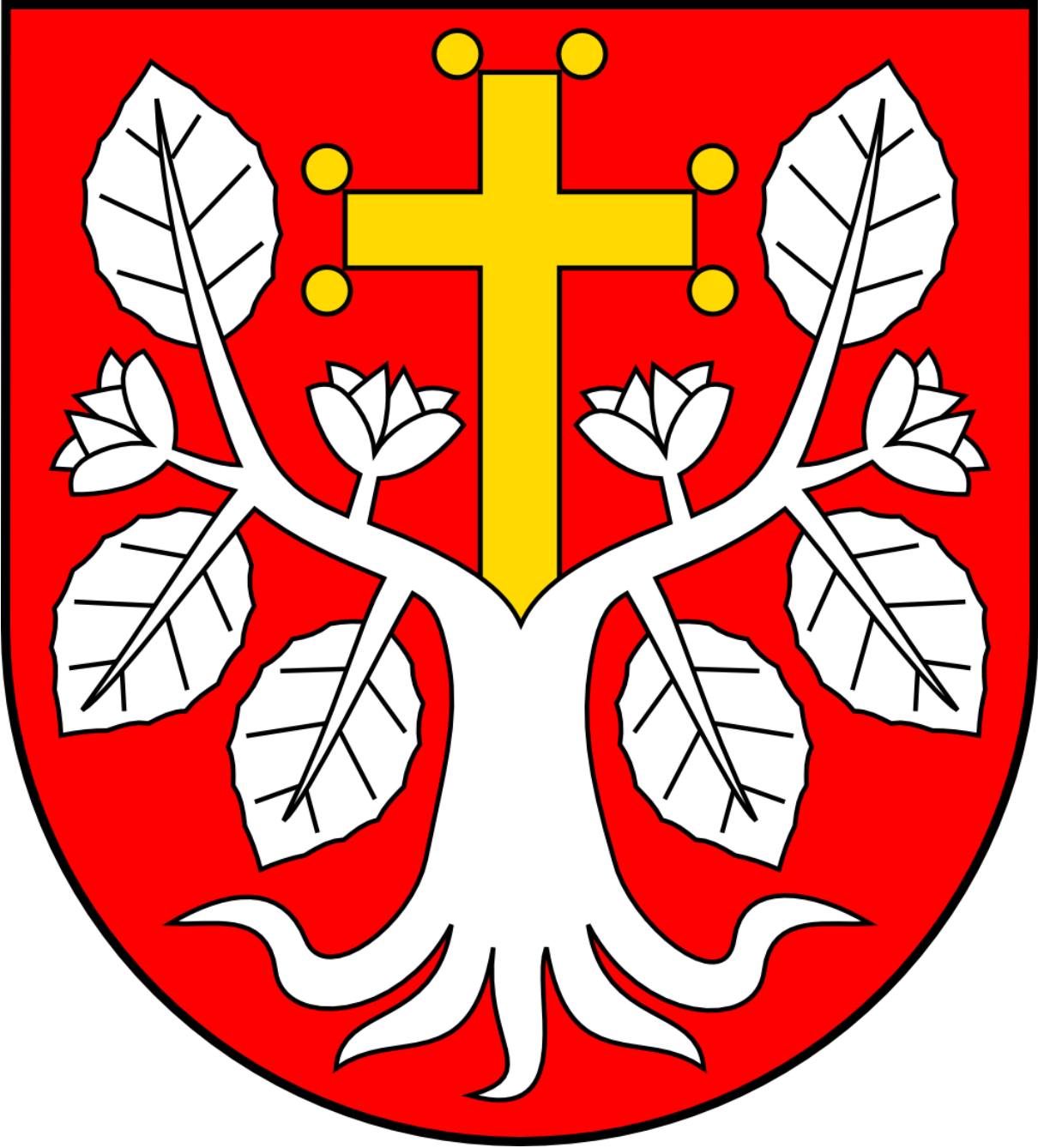
Specyfikacja barw CMYK:

Srebrny	– C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%
Złoty	– C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%
Czerwony	– C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%
Czarny	– C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 100%

Załączniki

1. Projekt herbu gminy Milejewo,
2. Projekt flagi gminy Milejewo,
3. Projekt bannera gminy Milejewo,
4. Projekt flagi stolikowej gminy Milejewo,
5. Projekt pieczęci gminy Milejewo,
6. Projekt pieczęci wójta gminy Milejewo,
7. Projekt pieczęci rady gminy Milejewo.

Projekt herbu gminy Milejewo

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

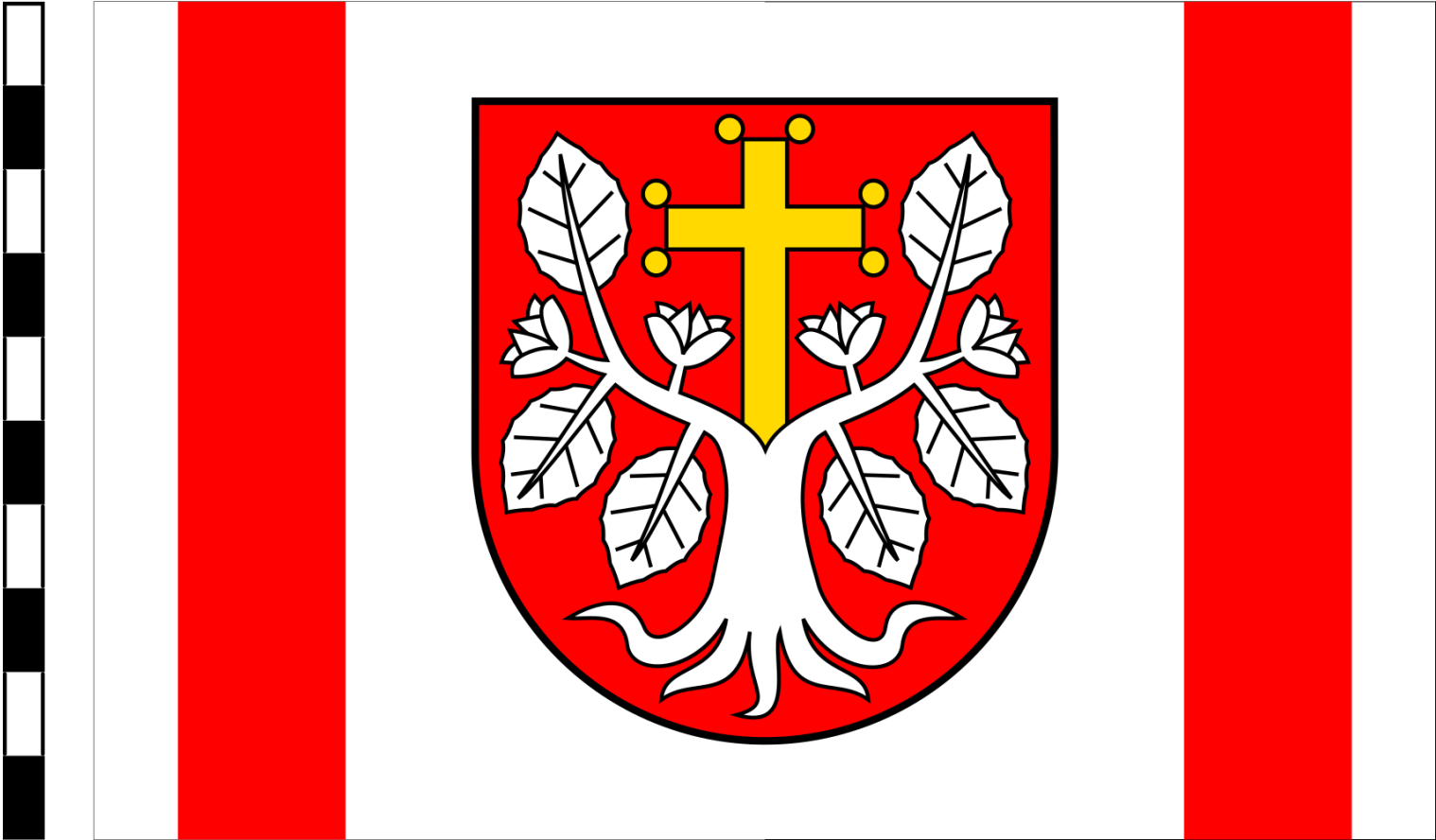

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

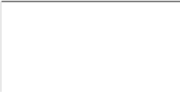
Projekt flagi gminy Milejewo

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt bannera gminy Milejewo

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

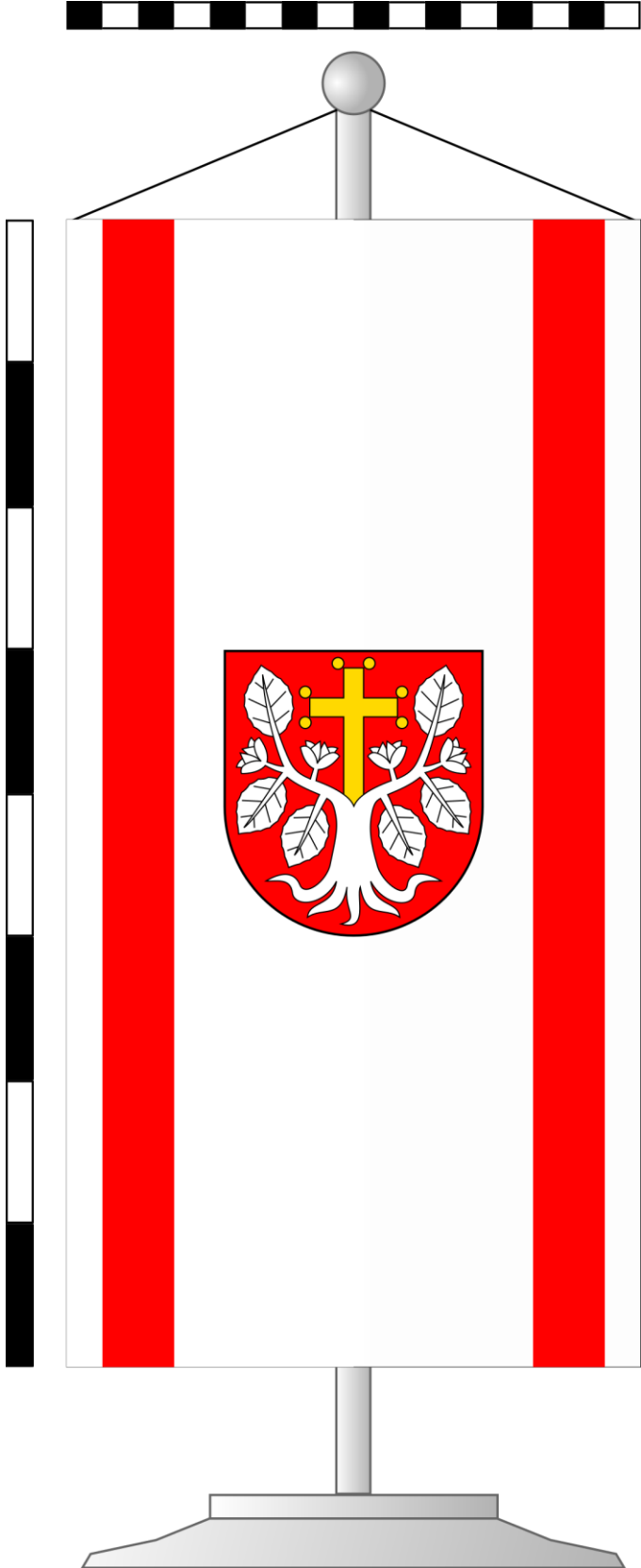

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt flagi stolikowej gminy Milejewo

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

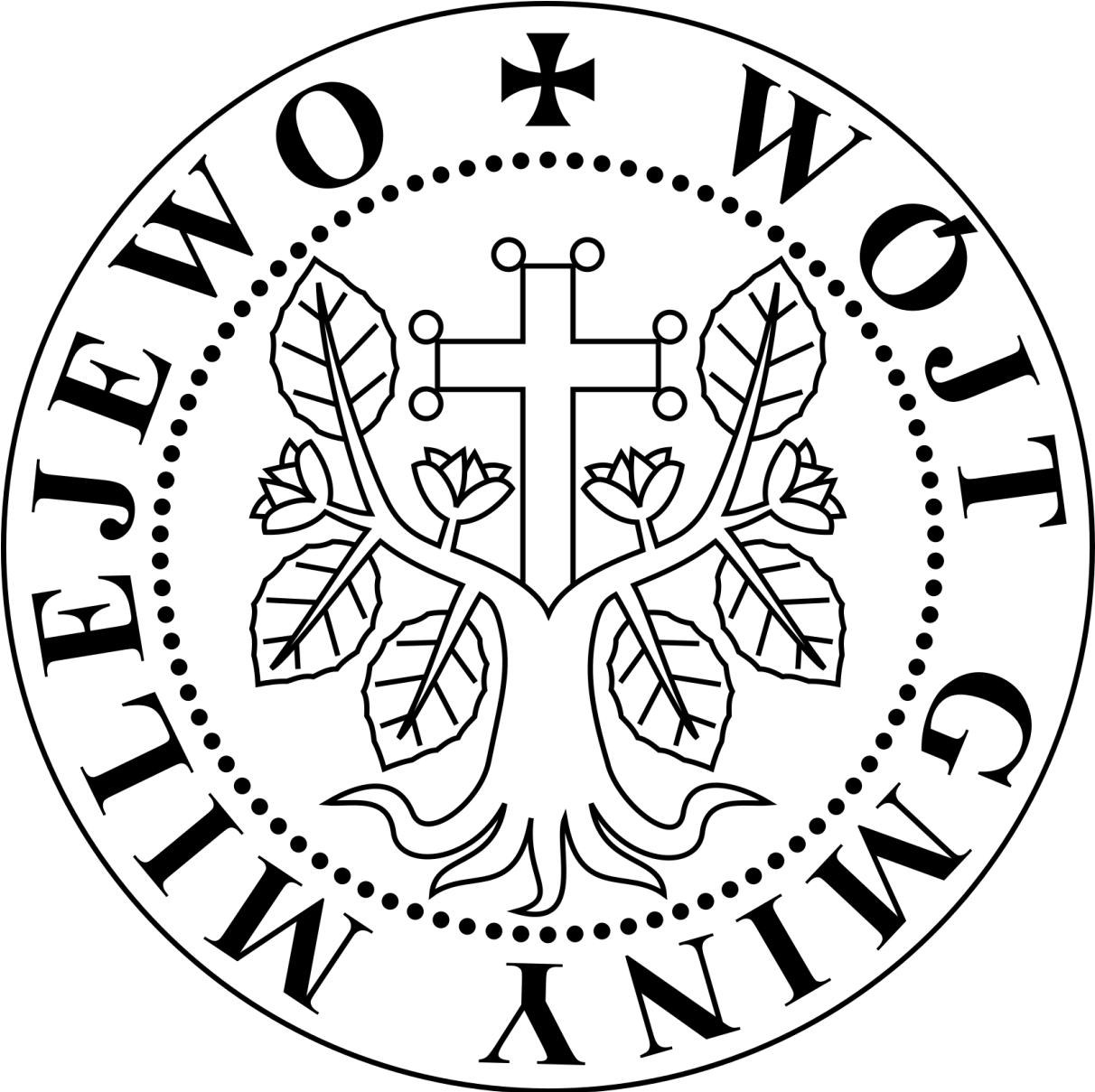
C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt pieczęci gminy Milejewo

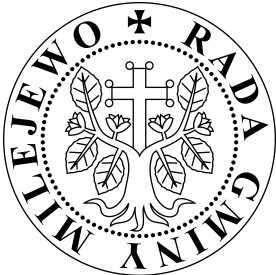
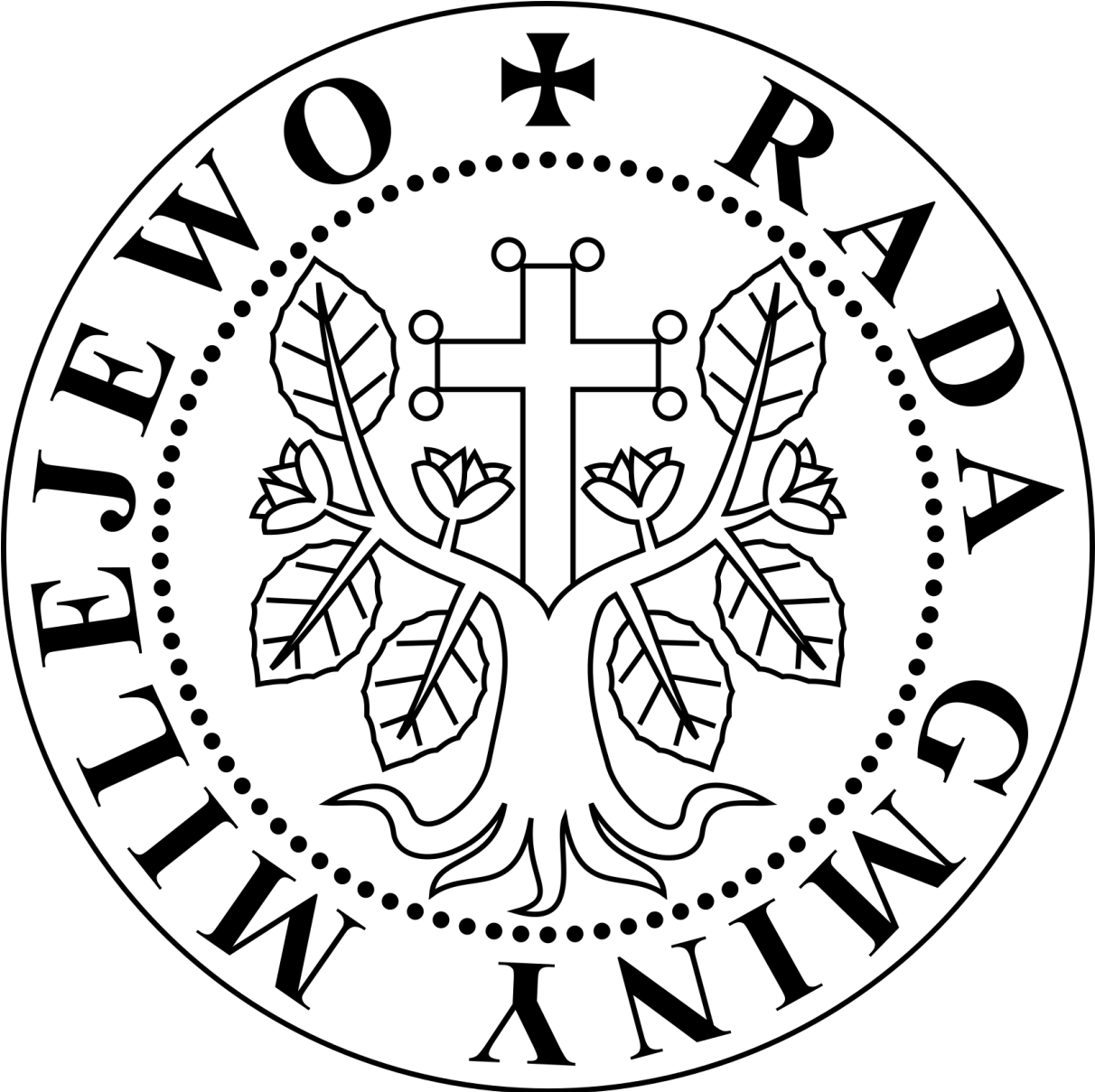
1:1
Ø 36 mm

Projekt pieczęci wójta gminy Milejewo

1:1
Ø 36 mm

Projekt pieczęci rady gminy Milejewo

1:1
Ø 36 mm